ADRAN 6

6. Yr Arweinyddion

6.1 Ethol

6.1.1 Etholir yr Arweinydd(ion) gan y Cyngor Llawn.

6.1.2 Fel arfer, etholir yr Arweinydd(ion) mewn cyfarfod blynyddol o'r Cyngor am dymor y Cyngor. Fodd bynnag, pan fydd swydd yr Arweinydd(ion) yn dod yn wag rhwng etholiadau'r Cyngor, etholir yr Arweinydd(ion) yng nghyfarfod nesaf y Cyngor Llawn.

6.2 Cyfnod yn y Swydd

Penodir yr Arweinydd(ion) am dymor y Cyngor.

6.3 Ymddiswyddo, Diswyddo, Anghymhwyso a Diarddel

6.3.1 Caiff yr Arweinydd(ion) ymddiswyddo o swydd yr Arweinydd(ion) trwy ysgrifennu at y Cadeirydd.

6.3.2 Gellir diswyddo'r Arweinydd(ion) pan fo'r Cyngor yn derbyn penderfyniad i'w (d)diswyddo yn unol â'r Rheolau isod.

6.3.3 Bydd yr Arweinydd yn peidio â bod yn Arweinydd os caiff ef/hi ei (d)diarddel neu ei (h)anghymhwyso fel Cynghorydd, neu os na all gyflawni rôl yr Arweinydd am resymau eraill o'r fath.

6.3.4 Bydd yr Arweinydd yn peidio â bod yn Arweinydd os bydd yn dioddef unrhyw anabledd a fydd yn ei (h)atal neu sy'n debygol o'i (h)atal rhag ymgymryd â rôl yr Arweinydd am gyfnod o dri mis neu fwy, oni bai bod y Cyngor Llawn yn rhoi caniatâd iddo/i barhau yn ei swydd.

6.4 Dirprwy Arweinydd

6.4.1 Penodi

Caiff yr Arweinydd(ion) ddynodi un o Aelodau'r Cabinet yn Ddirprwy Arweinydd.

6.4.2 Dyletswyddau'r Dirprwy Arweinydd

Caiff y Dirprwy Arweinydd(ion) arfer holl swyddogaethau'r Arweinydd(ion) pan fo'r swydd yn wag neu pan fo'r Arweinydd(ion) yn absennol neu'n methu â gweithredu fel arall.

6.4.3 Diswyddo

Caiff yr Arweinydd(ion), os yw ef/hi o'r farn bod hynny'n briodol, ddiswyddo'r Dirprwy Arweinydd(ion) ar unrhyw adeg.

6.5 Swyddogaethau ac Awdurdod Dirprwyedig

6.5.1 Aelodaeth y Cabinet

Bydd yr Arweinydd(ion) yn penodi a diswyddo Aelodau'r Cabinet yn amodol yn unig ar y gofyniad bod lleiafswm o ddau, ac uchafswm o naw, Aelod o'r Cabinet (heb gyfrif yr Arweinydd) ar unrhyw un adeg. Yn unol ag adran 5.12.2.2, gellir codi'r nifer hwn i 13 yn achos rhannu swydd.

6.5.2 Rôl yr Arweinydd

Bydd yr Arweinydd (neu un o'r Arweinyddion) yn cadeirio cyfarfodydd y Cabinet ac yn pennu portffolios Aelodau'r Cabinet.

6.5.3 Cynllun Dirprwyo'r Cabinet

Bydd yr Arweinydd(ion) yn paratoi, a chyflwyno i'w gymeradwyo, Cynllun Dirprwyo'r Cabinet sy'n amlinellu'r Swyddogaethau Gweithredol a ddirprwyir, gan gynnwys, awdurdod dirprwyedig pob Aelod o'r Cabinet, ac wedi hynny bydd yn adolygu hyn yn barhaus ac yn cyflwyno diweddariadau i'r Cynllun fel y bo'n briodol. Yn ogystal, mae gan yr Arweinydd(ion) bwerau o dan adran 15(4) Deddf Llywodraeth Leol 2000 i gyflawni'n bersonol unrhyw swyddogaethau Gweithredol nad ydynt wedi'u cynnwys yn y Cynllun Dirprwyo am y tro, neu drefnu iddynt gael eu cyflawni o dan bwerau dirprwyedig pobl eraill.

(DS: nid oes hawl gan unrhyw Aelod o'r Cabinet i gael Dirprwy, heblaw am yr Arweinydd. Ystyr hyn yw na all unrhyw Aelod o'r Cabinet gael cyfrifoldebau sy'n golygu y bydd yn gweithio i, neu o dan, unrhyw Aelod arall o'r Cabinet, ac eithrio'r Arweinydd).

6.5.4 Cyfarfodydd y Cabinet

Yn amodol ar y gofyniad i gyhoeddi rhybudd o bob cyfarfod bum diwrnod clir cyn iddo ddigwydd, ac amodau eraill a gynhwysir yn Adran 14, gall yr Arweinydd(ion) alw cyfarfodydd y Cabinet ar y cyfryw amseroedd ac yn y cyfryw leoedd ag y mae ef/hi yn dewis (DS: gall y Prif Weithredwr, y Swyddog Adran 151, a'r Swyddog Monitro oll alw cyfarfodydd y Cabinet hefyd pe byddai'r angen yn codi).

6.5.5 Cadeirio Cyfarfodydd y Cabinet

Bydd yr Arweinydd(ion) yn cadeirio cyfarfodydd y Cabinet. Yn absenoldeb yr Arweinydd bydd y Dirprwy Arweinydd(ion) yn cadeirio. Os nad yw'r Dirprwy Arweinydd(ion) ar gael bydd y Cabinet yn penodi Aelod o'r Cabinet i gadeirio'r cyfarfod ar eu rhan.

6.5.6 Penodi Cynrychiolwyr ar Gyrff Allanol

Mae gan yr Arweinydd(ion) yr awdurdod i benodi cynrychiolwyr y Cyngor ar gyrff allanol lle y mae'r cyrff allanol hynny yn berthnasol i Swyddogaethau Gweithredol y Cyngor.